

بایک خرم دین

دلاور آذر بايجان

تأليف

استاد سعيدى

به اهتمام

عبدالکریم جُزیه دار



مطالعات ادبیه

فهرست‌ویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

نقیسی، سعید، ۱۲۷۴ - ۱۳۴۵. بابک خرم‌دین / تألیف سعید نقیسی؛ به اهتمام عبدالکریم جریزه‌دار. -- تهران: اساطیر، ۱۳۸۴. ۲۷۶ ص. (انتشارات اساطیر، ۴۴۶)	کتابنامه: ۲۰۲-۲۱۰ نمابه ۱. ایران -- تاریخ -- جنبش‌های ملی. ۲. ایران -- تاریخ -- جنبش‌های خاص. - سرگذشت‌نامه و کتابشناسی. ۳. نقیسی، سعید ۱۲۷۴ - ۱۳۴۵. الف. جریزه‌دار. عبدالکریم. ۱۳۳۰. - گردآورنده. ب. عنوان. DSR ۵۶۲ ۹۵۵/۰۴۲۵ ۱۳۸۴
---	---



آمارات سامیر

بابک خرم‌دین دلاور آذربایجان

تألیف: استاد سعید نقیسی

به اهتمام: عبدالکریم جریزه‌دار

چاپ اول: ۱۳۸۴

حروفچینی: نصیری

لینوگرافی: طیف‌نگار

چاپ: دیبا

تیراژ: ۲۲۰۰ نسخه

شابک: X-۳۲۸-۳۳۱-۹۶۴

حق چاپ محفوظ است.

نشانی: میدان فردوسی، اول ایرانشهر، ساختمان ۱۰

تلفن: ۸۸۳۰۰۱۴۸، ۸۸۸۲۱۴۷۳، ۸۸۳۰۱۹۸۵

فهرست

۷	□ سخن ناشر
۹	جنبش‌های ایرانیان
۱۲	بابک خرمی
۱۸	جنبش بابک
۲۰	آغاز کار خرم‌دینان
۲۲	پایان کار خرم‌دینان
۲۴	خرم‌دینان
۳۳	جاویدان پسر شهرک
۳۴	سرزمین خرم‌دینان
۳۶	بابک و سرزمین وی
۴۲	کامروایی بابک
۴۷	زد و خوردهای بابک
۵۱	آغاز جنگ‌های بابک
۵۴	جنگ‌های ۲۰۴-۲۱۱
۵۶	جنگ‌های سال ۲۱۲
۶۱	جنگ‌های سال ۲۱۴
۶۳	جنگ‌های سال ۲۱۷ و ۲۱۸
۶۴	جنگ‌های سال ۲۱۹
۶۶	جنگ‌های سال ۲۲۰
۶۸	جنگ‌های زمان معتصم
۹۴	جنگ‌های بابک با افشین
۱۰۱	جنگ‌های سال ۲۲۱
۱۰۵	جنگ‌های سال ۲۲۲
۱۱۲	سرانجام بابک در آذربایجان
۱۱۹	سبب گرفتاری و کشته شدن بابک

۱۲۸	سهل پسر سنباط.....
۱۳۴	بازپسین روزهای زندگی بابک.....
۱۴۸	سرانجام خرم‌دینان.....
۱۵۲	خاندان بابک.....
۱۵۴	بابک خرم‌دین در دیده‌ خاورشناسان.....
۱۵۷	قفقازیات.....
۱۶۰	۱-۱. وضع عمومی.....
۱۶۱	۲-۱. ارتقای سهل.....
۱۶۷	۳-۱. جانشینان سهل.....
۱۶۹	۴-۱. عیسی بن اصطیفانوس.....
۱۷۳	۱-۲. مرزبان بن محمد بن مسافر (۹۴۱-۹۷۵ م.).....
۱۷۵	۲-۲. علی بن جعفر وزیر.....
۱۷۸	۳-۲. قسمت‌های کتاب المسالك والممالك ابن حوقل درباره ارمنستان و قفقاز.....
۱۸۳	۴-۲. شرح و تفسیر.....
۱۹۴	۵-۲. نتیجه.....
۲۰۰	تکمله.....
۲۰۲	مهمترین مراجع درباره بابک و خرم‌دینان.....
۲۱۱	سعید نفیسی و بررسی نهضت خرم‌دینان.....
۲۳۹	نمایه.....
۲۴۱	۱. نامهای کسان.....
۲۵۲	۲. اقوام، خاندانها، گروهها.....
۲۵۶	۳. نامجایها.....
۲۶۴	۴. ادیان، فرق، نحله‌ها.....
۲۶۶	۵. اصطلاحات.....
۲۶۹	۶. خوردنیها.....
۲۶۹	۷. جانوران.....
۲۷۰	۸. کتاب و مقاله به فارسی و عربی.....
۲۷۳	۹. نامهای فرنگی.....
۲۷۴	۱۰. کتاب و مقاله به زبانهای اروپایی.....

سخن ناشر

استاد سعید نفیسی (۱۲۷۴-۱۳۴۵ ه. ش)، فرزانه مرد ادب ایران زمین که به راستی عاشق میهنش بود و عمر پربار خود را صرف هرچه بارورتر شدن فرهنگ و ادب ایرانی کرد، در واقع یکی از وارثان شایسته میراث عظیم و گرانقدر فرهنگی و ادبی گذشته این مرز و بوم و از بانیان استمرار و بقای آن در تسلهای آینده است.

او چهل سال تدریس کرد و پنجاه سال نوشت. به تحقیق و پژوهش و تألیف و ترجمه پرداخت. به اطراف و اکناف عالم سفر کرد. در دانشگاههای کشورهای مختلف جهان تدریس کرد. در سمینارها و کنگره‌های بی‌شمار شرکت جست. و به هر کجا که قدم گذاشت ایرانشناسی را رنگ و بویی تازه داد و از آن جا ارمغانهای فرهنگی با خود آورد که به غنای هرچه افزون‌تر و آشنایی هرچه بیشتر با میراث مکتوب نیاکانمان انجامید.

کارنامه پُربری و بار استاد به راستی شگفت‌انگیز است. بی‌تردید هیچ پژوهشگر ایرانی از حیث کثرت آثار و تنوع و گستردگی مطالب با او قابل قیاس نیست. دایره توجهات او آنقدر وسیع و متنوع و نوشته‌هایش آن چنان عمیق است که چندین کتاب باید نوشت تا بتوان فعالیت‌های همه جانبه او را چنان توصیف کرد که ارزش سهم عظیم او در پیشبرد ادب معاصر ایران آشکار شود.

بدون اغراق استاد تمامی توش و توان و استعداد خود را وقف خدمت به ایران و فرهنگ ایرانی کرد و فعالیت‌های علمی و ادبی و خصوصاً تدریسی او در طول سالیان متمادی وسیله‌ای برای پرورش گروهی فراوان از استادان و پژوهشگران نسل معاصر

امروز بوده است. این مهم را استاد ایرج افشار چه باشکوه و شورانگیز در مقاله‌ای که در شرح حال و آثار استاد سعید نفیسی نوشته، به رشته تحریر کشیده است.^{۳۳}

آثار استاد سعید نفیسی یا به صورت کتابهای منفرد و مستقل هستند که بسیاری از آنها امروزه نایاب و دست‌نیافتنی‌اند و یا به صورت مقالات و نوشته‌های پراکنده‌ای که از ۱۲۹۰ شمسی در نشریات و جراید ایران به چاپ رسیده‌اند و غیرقابل تصور است که بتوان درباره تاریخ و ادبیات کهن فارسی و اندیشه‌های اجتماعی و ادبیات معاصر ایران بدون مراجعه به آثار او تحقیقی علمی به عمل آورد.

در دسترس نبودن این آثار و نیاز دانش‌پژوهان و محققان به این مآخذ سبب شد که انتشارات اساطیر تجدید چاپ و احیای آنها را در حد مقدمات و به بهترین شکل ممکن در دستور کار خود قرار دهد، تا باز هم ارمغانی دیگر به دوستان و عاشقان فرهنگ ایرانی تقدیم کنیم. اینک شما و بابک خرم‌دین دلاور آذربایجان.

این کتاب در سال ۱۳۳۳ چاپ و انتشار یافت و پس از آن چندین مرتبه به طریقه افست بازچاپ شد و اکنون دیرزمانی است که نایاب است. چاپ حاضر به شیوه امروزی حروفچینی و تبویب شده و غلط‌های چاپی آن تا آن جا که به دید آمد اصلاح شده است و برای مزید فایده مقاله «سعید نفیسی و بررسی نهضت خرم‌دینان» نوشته رستم علی‌یف که در مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی سال ۱۹ شماره ۱ - ۲ آبان ۱۳۵۱ (یادنامه سعید نفیسی) صفحات ۶۱ - ۸۸ چاپ شده بود و حاوی اطلاعات سودمندی بود در انتهای کتاب آورده شده و فهرست اعلام به کوشش دوست فاضلم جناب آقای ع. روحبخشان برای آن تهیه گردید. و شد آن چیزی که اینک تقدیم حضور خوانندگان ارجمند می‌شود تا چه قبول افتد و چه در نظر آید.

ع. جریزه‌دار

تهران، تیرماه ۱۳۸۴

۳۳. این مقاله با کسب اجازه از جناب استاد ایرج افشار در ابتدای کتاب سرچشمه تصوف در ایران آورده شده است.